

Silas Marker:

Tag magten tilbage til folket – Politiseret nostalgi i dansk højrepopulisme

RESUMÉ

Denne artikel foretager en diskursanalyse af en række centrale tekster fra partierne Nye Borgerlige og Dansk Folkeparti med fokus på disses brug af den populistiske figur *hjertelandet*: Et narrativ om det altid allerede tabte eller truede harmoniske fællesskab, der skal forsvares imod folkets fjender. Det konkluderes, at idéen om hjertelandet er stærkt til stede i partiernes respektive diskurser, og at det i Nye Borgerliges diskurs i lige høj grad trues af de fremmede og eliten, mens det i Dansk Folkepartis diskurs mest trues af de fremmede, og antagonismen til eliten er nedtonet.

ABSTRACT

This paper analyzes a series of central texts from the Danish parties The New Right and the Danish People's Party with emphasis on their use of the populist figure of *the heartland*: A narrative about the always already lost or threatened harmonic community that needs to be protected against enemies of the people. The paper concludes that the idea of the heartland is strongly present in the discourses of both parties, and that in The New Right's discourse the heartland is equally threatened by foreigners and the elite, while in the discourse of the Danish People's Party it is mostly threatened by immigrants whereas the antagonism to the elite is downplayed.

EMNEORD

populisme, hjerteland, diskurs, Nye Borgerlige, Dansk Folkeparti

KEYWORDS

populism, heartland, discourse, The New Right, Danish People's Party

Introduktion

Siden 2016 har populisme som politisk fænomen spillet en stadig større rolle i den offentlige debat. Brexit og valget af Donald Trump indvarslede ifølge flere iagttagere en decideret populistisk bølge: Som Institute for International Studies på Stanford University har vist, fik populistiske kandidater i gennemsnit 22% af stemmerne ved de europæiske valg i 2016 (Stanford University, u.d.). World Economic Forum vurderer desuden populistiske agendaer som værende blandt de største stigende globale risici i 2020 – på linje med økonomiske recessioner og ukontrollerbare ildebrande (WEF 2020).

Selvom Folketingsvalget i 2019 af mange ses om et nederlag for populismen i Danmark, på grund af Dansk Folkepartis dårlige resultat, er der stadig god grund til at undersøge og diskutere den. Denne artikel bidrager til diskussionen om særligt højrepopulismen ved at studere den danske brug af figuren *hjertelandet* – forestillingen om det tabte fællesskab, der var engang, men som nu er truet eller tabt på grund af eliten.

Forskningen i dansk højrepopulisme vokser sig stadig større (se fx Andersen 2000; Bächler og Hopmann 2017; Dyrberg 2001; Green-Pedersen og Odmalm 2008; Gryns 2005; Judis 2016; Klages 2003; Kosiara-Pedersen 2019; Marker 2020; Meret og Siim 2013; Mudde 2007; Mudde og Kaltwasser 2015; Southwell og Lindgren 2013; Svåsand 1998; Vigsø 2011), men litteraturen på området er enten af ældre dato, og beskæftiger sig derfor ikke med nyere aktører som Nye Borgerlige, eller undersøger ikke artikulationen af *hjertelandet*, hvilket er fokus i det følgende.

Indledningsvis i artiklen definerer jeg i forlængelse af Ernesto Laclau populisme som en artikulationslogik, der opdeler samfundet i det undertrykte folk og den undertrykkende elite samt antager en antagonistisk relation mellem disse to grupper, i hvilken den populistiske aktør stiller sig på folkets side. Dernæst præsenteres skellet mellem højrepopulisme og venstrepopulisme, hvorefter begrebet om *hjertelandet* defineres som især er beskrevet i Paul Taggart's *Populism* (2000). I indeværende artikel inkorporeres det i den diskursive tilgang til populisme ved at læse *hjertelandet* som en tom betegnelse, der fungerer som et nodalpunkt for det folkelige fællesskab, populismen forfægter. Derefter foretages en kvalitativ diskursanalyse af to caseeksempler på dansk højrepopulisme i form af Nye Borgerlige og Dansk Folkeparti, velvid-

ende at det ikke er ukontroversielt at betegne dem som sådan. Artiklens sigte er dog ikke at afgøre, om de *er* højrepopulistiske, men at påpege og undersøge højrepopulistiske træk i deres diskurser. Ligeledes er det heller ikke artiklens mål at fælde en normativ dom over partierne, idet begrebet populisme forstås neutralt og ikke for eksempel anti-demokratisk eller anti-pluralistisk.

Populisme – et omstridt begreb

Populisme er et notorisk omstridt begreb, og forskellige teoretiske tilgange har gennem tiden givet, og giver stadig, forskellige svar på, hvad populisme fundamentalt set er. Den *socioøkonomiske tilgang* forstår det som "et svar på modernitetens problemer og konsekvenser" fra 'moderniseringens tabere' (Stewart 1969, 180–81; se også Bakker, Rooduijn, og Schumacher 2016; Bornschier 2010; Cardoso og Faletto 1979; Elchardus og Spruyt 2016; Germani 1978; Kemmers, van der Waal, og Aupers 2016, 759). Den *politisk-strategiske tilgang* ser på tværs af sine forskellige versioner populismen som en politisk organisationsform eller mobiliseringsmetode præget af 1) en lav grad af institutionalisering, 2) en personalistisk leder, der legemliggør folkets vilje og 3) et direkte, umodereret orhold mellem lederen og dennes følgere (Barr 2009; Jansen 2015; Mouzelis 1978, 51; Roberts 1995; 2015; Weyland 2001, 14). Den *idémæssige tilgang* anser populismen for "en ideologi, der ser samfundet som grundlæggende inddelt i to homogene og antagonistiske grupper, 'det rene folk' versus 'den korrupte elite', og som argumenterer for, at politik skal være et udtryk for folkets fællesvilje" (Mudde 2004, 543; se også Canovan 1999; Jagers og Walgrave 2007; Knight 1998; Moffitt og Tormey 2014; Müller 2016; Stanley 2008).

I denne artikel anvendes den *diskursive tilgang*, som den kendes fra Ernesto Laclau og Essex-skolen. Ifølge Laclaus definition er:

populismen en inddeling af den sociale scene i to lejre. Denne opdeling antager [...] tilstedeværelsen af nogle privilegerede signifikanter, som i sig selv kondenserer betegnelsen af en hel antagonistisk lejr ('regimet', 'oligarkiet', 'de magtfulde grupper', og så videre for fjendens vedkommende; 'folket', 'nationen', 'det tavse flertal' og så videre for den undertrykte *underdog*) – disse signifikanter kræver selvfølgelig en artikulering i forhold til den kontekstuelle

historie. (2005a, 87)

Populismen opdeler med andre ord samfundet i det undertrykte folk samt den undertrykkende elite og antager en antagonistisk relation mellem disse to grupper, i hvilken den populistiske aktør stiller sig på folkets side. Således ligner Laclaus definition Muddes idémæssige tilgang. En afgørende forskel på de to er dog, at populismen hos Mudde (2004, 543) modstilles pluralisme og forbindes med illiberal demokrati (561), hvilket ikke er tilfældet hos Laclau.

Laclaus populismedefinition ser ikke populisme som en ideologi, men en artikulationslogik: Populismen er en måde, hvorpå en aktør *artikulerer*, det vil sige *italesætter*, det politiske på (Laclau 2005, 176). 'Folket' henholdsvis 'eliten' fungerer som diskursivt konstruerede *nodalpunkter* (105), det vil sige betydningsgivende, *tomme betegnere*, der skaber 'orden' i en diskurs (2005, 96; 2007, 36ff). Laclau definerer tomme betegnere som "betegnere uden nogen *nødvendig* tilknytning til noget præcist indhold," hvis udstrækninger er så brede og vage at de ikke i sig selv har nogen empirisk given referent men må 'fyldes' med indhold gennem diskursen (2000, 185). For eksempel nævnes betegnere som 'retfærdighed,' 'solidaritet,' 'orden' – og 'folket.' 'Folket' er ikke en empirisk verificerbar kategori, hvis betydning kan fastlægges én gang for alle, men en politisk identitet, der skabes i en artikulation, hvor en del af befolkningen (fx én specifik gruppe) hævder at være det sande, legitime folk. Således opstår en politisk-hegemonisk kamp om at fylde den tomme betegnere med betydning, det vil sige om at afgøre, hvem folket i virkeligheden er.

Populistisk diskurs er struktureret efter en *ækvivalenslogik* (Laclau 2005, 162): En simplificering af det politiske felt, der opdeler samfundet i blokke (folket versus eliten) gennem etableringen af *ækvivalenskæder* for hver blok. En ækvivalenskæde forbinder heterogene identiteter, grupper og krav, der ikke nødvendigvis havde noget med hinanden at gøre inden konstruktionen af kæden, som *momentter* i kæden (Laclau og Mouffe 2014, 91). Derved nivelleres forskellen mellem dem, og de gøres gensidigt udskiftelige.

Inden for denne logik italesættes 'folkets' blok og 'elitens' blok som gensidigt *antagonistiske*, hvor Laclau og Mouffe definerer antagonisme som en relation, i hvilken *A*s tilstedeværelse forhindrer *B* i fuldt og helt at være sig selv (2014, 111). Da 'folket' er en tom betegnere og derfor mangler positivt indhold, og da der ikke er noget 'objektivt', 'logisk' eller 'naturligt,' der binder en ækvivalens-

kædes momenter sammen, er antagonismen mellem folket og eliten nødvendig for at kunne stabilisere den folkelige identitet; eliten er således folkets *konstitutive udenfor* (Laclau 2005, 231). Ergo er der på én og samme tid et grundlæggende modsætningsforhold mellem folket og eliten og et nødvendig forhold mellem dem – uden eliten, intet folk. I modsætning til ækvivalenslogikken står *differenslogikken*, hvor politik forstås som samarbejde og kompromiser, og ifølge hvilken der ikke findes nogen uløselige sociale modsætningsforhold i samfundet (Laclau og Mouffe 2014, 117). Hvor ækvivalenslogikken kan ses som krigens tankegang, er differenslogikken forhandlingsbordets tankegang.

Højre- og venstrepopulisme

I den moderne populismeforskning er der bred enighed om, at populismen ikke i sig selv er højre- eller venstreorienteret. Derfor skelnes der mellem *højrepopulisme* og *venstrepopulisme*. Distinktionen introduceredes af Margaret Canovan (1984), men er siden blevet videreudviklet på forskellig vis. Grundlæggende er de to typer populisme forskellige versioner af den populistiske artikulationslogik, hvilket betyder, at de kan identificeres ud fra deres konstitutive udenfor, eller hvem de ekskluderer.

Venstrepopulisme: Folket mod eliten

Venstrepopulismen har en vertikal dyadisk struktur: Man identificerer *os* som folket, der lokaliseres på bunden, i opposition til *dem*, der identificeres som eliten og lokaliseres på toppen i en dominansstruktur (March 2007; Stavrakakis og Katsambekis 2014). Venstrepopulismen opererer med en ækvivalenslogisk antagonisme mellem de to identiteter, men har samtidig et begreb om folket præget af stor differens hvad angår nationalitet, race og religion, da den ofte er multikulturalistisk og sætter inklusion af forskelle højt.

Venstrepopulismens 'folk' konstrueres primært omkring socialklasse, hvor man orienterer sig mod samfundets lavere klasser (Marker og Hendricks 2019, 64). Der er dog ikke nødvendigvis tale om traditionel socialisme eller kommunisme: Venstrepopulismen er ikke klassebaseret i en streng marxistisk forstand, der privilegerer arbejderklassen, ligesom den ikke nødvendigvis er revolutionær og ikke nødvendigvis søger at afskaffe kapitalismen. Den

adskiller sig også fra den traditionelle socialisme ved at gå mindre op i venstrefløjens ideologiske doktriner, have et løsere eller måske slet intet forhold til det marxistiske tekstkorpus og strømninger, og ikke dyrke en specifik (arbejder)klassebevidsthed (March 2007, 65, 74). Samtidig er den heller ikke liberal, fordi den ikke forsøger at forene alle interesser, men netop italesætter en fundamental antagonisme i samfundet (Judis 2016, 15; Mouffe 2018).

Højrepopulisme: Folket mod eliten og de fremmede

Højrepopulismen har en triadisk struktur: Man identificerer *os* som folket, der lokaliseres på bunden af samfundet og modsættes eliten på toppen, samt en tredje gruppe, nemlig *de fremmede*, som eliten siges at hjælpe og prioritere over folket. Højrepopulismen opererer med en ækvivalenslogisk antagonisme mellem eliten og de fremmede på den ene side og folket på den anden, men den har samtidig et begreb om folket præget af stor differens hvad angår socialklasse: Højrepopulismens folkebegreb er stort set altid klasseløst, og 'folket' konstrueres i stedet omkring nationalitet, kultur og religion (Marker og Hendricks 2019, 33), som det Fabio Wolkenstein kalder et *kulturelt-nationalistisk* folkebegreb (2019, 334), hvormed den danske højrepopulisme sætter *danskerne* på folkets plads.

De fremmede kan siges at være en inferior restkategori, da de bor på territoriet, men ikke er i toppen, hvor eliten lokaliseres, og samtidig ikke er en del af folket, men derimod antagonistisk hertil (Judis 2016, 15; Müller 2014, 485; Pelinka 2018, 622; Rydgren 2005; Thorup 2009, 79). Ligesom venstrepopulisme ikke kan reduceres til socialisme, kan højrepopulisme ikke reduceres til nationalisme: Nationalismen er ifølge Marker og Hendricks en identitetspolitisk position, hvis grundlæggende tese er, at nationalstaten "er et geografisk og kulturelt afgrænset fællesskab, der med sin historie, kultur og værdier har et selvstændigt væsen og en værdi, som skal opretholdes og forsvares" (2019, 35). Nationalismen er altså en hævde af nationalstatens inhærente værdi, men den indebærer ikke *per se* nogen antagonisme til en elite. Højrepopulisme og nationalisme er derfor ikke det samme, men højrepopulismen artikulerer sig ofte sammen med en nationalisme (se også Canovan 2005, 43; Rydgren 2005).

Hjertelandet: Politisering af de gode gamle dage

Siden Paul Taggart introducerede begrebet *hjertelandet* i bogen *Populism* fra 2000, er det ofte blevet benyttet i populismeforskningen på tværs af tilgange. Ifølge Taggarts oprindelige definition, betegner hjertelandet en idealiseret forestilling om fællesskabet, der var engang, men som eliten truer eller har ødelagt (Taggart 2000, 95). Nærværende artikel kombinerer begrebet med Laclaus diskursive tilgang til populisme og ser hjertelandet som en *politiseret nostalgi* (Dyrberg 2001, 235) i form af en fantasi om et autentisk, oprindeligt folkeligt identitetsfællesskab, som den populistiske diskurs interPELLERER sine subjekter ind i, og som den populistiske bevægelse identificerer sig positivt med, på linje med dens negative antagonisering af sit konstitutive udenfor.

Diskursivt betragtet er hjertelandet en tom betegner. Med Laclaus ord er tomme betegnere i stand til at "navngive det positive modsatte af en erfaring af historisk begrænsning: 'retfærdighed' imod en følelse af udbredt uretfærdighed; 'orden' når folk konfronteres med et generelt samfundsmæssigt rod; 'solidaritet' i en situation hvor antisociale egeninteresser dominerer" (2000, 185). Hjertelandet udfører netop denne positivering af det negative ved at fungere som navnet på det modsatte af en aktuel tabserfaring med udspring i globalisering og indvandring. Selvom fortællingerne om hjertelandet peger bagud, refererer denne betegner aldrig til et bestemt tidspunkt i historien, men artikulerer snarere en fantasi om en bedre fortid – 'de gode gamle dage' – hvis vigtigste funktion i den populistiske diskurs er at være ødelagt, kontamineret eller tabt, så der kan kæmpes for en tilbagevenden til det. Hjertelandet konstrueres således med en slags bagvendt kausalitet ved allerede at være tabt i sin skabelse.

I højrepopulistisk diskurs italesættes hjertelandet med retrospektive vendinger som 'engang Danmark var frit', 'da vi var selvstændige', 'før masseindvandringen' eller 'engang, hvor der var styr på tingene.' Sådanne tomme betegnere fungerer som et nodalpunkt for en ækvivalenskæde bestående af momenter som eksempelvis tryghed – nærhed – frihed – enkelhed – traditioner, der alle synes at have positive konnotationer, men som ikke har nogen objektiv sammenhæng forud for artikulationen af ækvivalenskæden, og som først får konkret mening i den diskurs, de artikuleres i. Momenternes sammenhæng etableres retroaktivt, og deres interne forskelle nivelleres gennem antag-

iseringen af deres konstitutive udenfor, nemlig det aktuelle tab der ækvivaleres med eliten og dens alliance med de fremmede.

Som fantasi adskiller hjertelandet sig fra de traditionelle utopier som kosmopolitismens grænseløse verdensstat eller marxismens mål om det klasseløse samfund på to måder. For det første ser populismen bagud: Det handler om at rekonstruere et samfund, der er, eller næsten er, gået bort, og hvor alting var bedre (Taggart 2000). 'Hjertelandet' involverer således essentielt en tabserfaring: Det er altid allerede tabt eller på vej til at blive tabt og må derfor genskabes.

For det andet bygger det først og fremmest på følelser. Ifølge Torben Dyrberg ligger den politiserede nostalgis styrke ikke "i en argumentationsmæssig konsistens endsige rationalitet, men derimod i evnen til at antagonisere det, som optager det punkt, der inkarnerer uorden i det, der engang var en harmonisk orden" (2001, 235). Når hjertelandet italesættes, er det – i kraft af dets status som tom betegner – sjældent ved at fremlægge en færdig, velgennemtænkt og rationaliseret plan, men gennem en appel til modtagernes indignation, savn og vrede over det opfattede tab, som populismen dirigerer i retning af en elite. Således får hjertelandet altså betydning gennem elitens tagen det fra folket: Hjertelandet peger som betegner på dét, de har taget fra os.

De følgende to sektioner analyserer artikulationen af hjertelandet hos to danske partier, der ofte associeres med højrepopulisme, nemlig Nye Borgerlige og Dansk Folkeparti. Det gøres gennem en kvalitativ diskursanalyse af et udpluk af syv centrale offentlige tekster fra hvert parti, herunder taler, kronikker og partiprogrammer. Der analyseres udelukkende tekster fra partiernes respektive topfigurer. Det ville være nemt at finde eksempler på lokalpolitikere, der sagde farverige og politisk ekstreme ting, men det ville ikke være sikkert, at de var repræsentative for partiet. Denne repræsentativitet tilstræbes ved at undersøge topfigurerens diskurs.

Tag Danmark tilbage fra DJØF'erne: Nye Borgerliges hjerteland

På tværs af de analyserede tekster bruger Nye Borgerliges formand mange forskellige betegnelser til at konstruere hjertelandet. I sin valgkampskronik i *Information*, fra maj 2019, skriver Vermund om et "værdifællesskab" samt "de værdier, der knytter os sammen som folk, som har skabt det frie og trygge samfund, vi fik lov at vokse op i" (2019a). I sin grundlovstale fra 2017 taler

Vermund om, at "vi med loven i den ene hånd og Dannebrog i den anden har bygget et fællesskab af frihed, tryghed og rigdom for det danske folk." Dette hjerteland præges af "demokrati, ligeværd, frihed og tillid mellem mennesker" (2017a). Ligeledes konstruerer hun i sin årsmødetale fra 2017 et hjerteland, som er præget af "frihed, folkestyre og ligeværd" (2017b). Nye Borgerliges principprogram beskriver et hjerteland bestående af "vores stærke, kulturelle værdifællesskab" samt "frie mennesker", der "lever side om side i fred og fordragelighed i et samfund baseret på tillid, solidaritet og sammenhold. Og en kultur med lov og orden, hvor retsbevidstheden er høj, fordi vi sikrer, at ofre beskyttes og gerningsmænd straffes" (NB 2015). I samme principprogram beskrives hjertelandet som rigt, klogt, fredeligt og lykkeligt.

Alt i alt konstruerer de analyserede tekster en ækvivalenskæde bestående af momenterne frihed – tryghed – rigdom – lovlydighed – demokrati – ligeværd – tillid – værdifællesskab – solidaritet – sammenhold – retssikkerhed – rigdom – fred – lykke. Disse betegnelser med overvejende positive konnotationer ordnes under Nye Borgerliges hjerteland som nodalpunkt, der står for alt det, vi havde en gang.

Hjertelandet er i højrepopulistisk diskurs altid allerede enten truet eller tabt. Nye Borgerliges tabsfortælling handler især om folkets tab af magt. I årsmødetalen fra 2017 siger Vermund, at "vi skal vinde magten tilbage til civilsamfundet, de nære samfund og de danske familier" (2017b), hvilket går igen i hendes grundlovstale fra samme år, hvor hun siger, at "vi skal have et Danmark, hvor de nære samfund bliver vores renæssance" (2017a). I hjertelandet, der var engang, havde folket magten.

Dét rejser spørgsmålet om, hvem der har taget magten fra folket. Populismens typiske svar er *eliten*, og netop det gør sig også gældende i Nye Borgerliges diskurs. I sin årsmødetale fra 2017 siger Vermund, at Nye Borgerlige "vil tage Danmark fra Djøf'erne, give magten tilbage til folket og skabe udvikling og velstand i hele landet" (2017b). Der er således et modsætningsforhold mellem "DJØF'erne", der gøres metonymisk for eliten og "folket", som har haft magten før og nu skal tage den tilbage. At magten skulle være taget fra danskerne, ses også i Vermunds årsmødetale fra 2019, når hun siger: "Vi er i politik for at forsvare vores danske værdier og give magten tilbage til danskerne" (2019c), og i hendes grundlovstale fra 2017 hvor hun bekendtgør, at "det folkestyre, der engang regerede landet, er ved at blive tømt for indhold". Også her gøres folket

og "DJØF'erne", antagonistiske: "Vi skal have skabt en bevægelse, der vinder folkestyret tilbage til danskerne [...] ligesom det var engang, før Djøf'erne og politikerne på Christiansborg tog magten" (2017a). Alt i alt var der således engang, hvor folket havde magten, og hvor hjertelandet bestående af ækvivalenskæden beskrevet ovenfor var intakt. Eliten, der består af de gensidigt udskiftelige momenter "DJØF'erne" og "politikerne", fungerer som et nodalpunkt for tabet af magt og ødelæggelsen af hjertelandet. Konsistent med den typiske populistiske italesættelse af hjertelandet placeres det ikke præcist i historien noget sted i det analyserede materiale.

I den forbindelse er det værd at bemærke, at momenterne i eliten (DJØF'erne og politikerne) konsekvent omtales i tredjeperson bestemt flertal. At omtale dem i tredjeperson distancerer dem fra Nye Borgerlige, der dermed positioneres på folkets side. På den måde skabes et 'dem' og et 'os'. At tale om 'dem' i bestemt form har den effekt, at gruppens interne forskelle nivelleres, hvilket reproducerer den populistiske fortælling om, at 'de' grundlæggende er ens.

Nye Borgerlige hjerteland udtrykker sig tillige gennem fortællingen om engang, hvor velfærdsstaten var til for folket. Men ifølge Vermunds årsmødetale fra 2018 er den gået "fra at være en tryk og hjælpende hånd til de svageste, til at være et magtmiddel for politikere til at kontrollere og dirigere rundt med os". Resultatet er ifølge Vermund, at "trygheden og omsorgen er blevet ringere", og ifølge hende er der brug for en tilbagevenden til en politisk kultur, hvor "respekten for andre menneskers penge kommer tilbage. Hvor i det hele taget respekten for det enkelte menneske kommer tilbage" (2018). Ligeledes siger hun i sin årsmødetale fra 2017, at folkeskolen "skal tilbage til folket", og at "vi i Nye Borgerlige vil genrejse dansk politi." På tværs af disse tekster dannes en ækvivalenskæde med folket og dets hjerteland som nodalpunkt, bestående af momenterne: tryk – hjælp og omsorg til de svageste – respekt for det enkelte menneske – folkeskole for folket – stærkt politi. Gentagne gange bruges ordet "tilbage", hvilket markerer, at det har været sådan engang: *Engang* var der respekt, *engang* var velfærdsstaten til for folket, *engang* stod politiet oprejst. Sådan er det ikke længere, hvilket skyldes eliten ("DJØF'erne", som nævnt ovenfor, og "politikere," der vil "kontrollere og dirigere rundt med os"), der fortsat fungerer som nodalpunkt for tabet af hjertelandet.

Hjertelandet trues ikke bare af eliten, men i lige så høj grad af *de fremmede*, der hjælpes af eliten. Globaliseringen og multikulturalismen gør folket uhomogent,

hvilket medfører relativisme, utryghed og ustabilitet – alt det modsatte af hjertelandet. Vermund fortæller i sin grundlovstale fra 2017: "Alt for mange muslimske indvandrere har helt andre værdier end vores [...]. Deres afvisning af vores værdier er en trussel mod vores demokratiske rettigheder". Og senere i samme tale: "Det danske fællesskab er truet på grund af politikere, der har ladet det komme så vidt. [...]. Politikerne har ladet stå til. De har bildt befolkningen ind, at integrationen nok skulle virke" (2017a). Bemærk her, at "politikere har bildt befolkningen ind ..." er et stærkere udsagn end for eksempel "politikere tager fejl" eller "vi er uenige med politikere." At bilde nogen noget ind er at lyve, det vil sige bevidst at tale usandt. Eliten lyver med andre ord for befolkningen for at gavne de fremmede.

I sin grundlovstale fra 2019 siger Vermund:

Folkestyret, det danske værdifællesskab, kulturen, historien – alt det grundlæggende, som er fundamentet under vores tilværelse som et frit folk i et selvstændigt land – har de [politikere] sat på spil. Et spil som vi – danskerne – bliver taberne i, hvis vi – folket – ikke tager vores folkestyre tilbage og lægger kursen om. (2019b)

Politikere (som her positioneres som en del af eliten) har erobret folkestyret og sat hjertelandet "på spil". De har indgået en alliance med de fremmede, hvilket ødelægger hjertelandet og den tillid, det demokrati og den frihed, der prægede det engang. I disse passager artikuleres en ækvivalenskæde, der har folkets hjerteland som nodalpunkt, og består af momenterne homogenitet – demokrati – rettigheder – frihed – selvstændighed. At elitens store brøde er alliancen med de fremmede, afsløres allerede lidt tidligere i talen: "politikere lukker hver dag mennesker ind i vores land, som ikke respekterer vores værdier." Således kommer elitens alliance med de fremmede, der truer hjertelandet, til at fungere som dets konstitutive udenfor.

Tabet af hjertelandet artikuleres som en erosion af folkets rettigheder og værdier, og siden værdierne som nævnt er det, der knytter folket sammen som folk, må det følgelig være selve folket, der er truet. Vermund skriver i sin Grundlovstale: "Politikernes svigt har sat vores grundlovssikrede rettigheder under pres", og senere: "værdier som ytringsfriheden, religionsfriheden og vores ret til at forsamle os trænges stadigt mere tilbage af voldsparate muslimer, som politikere fortsat lukker ind i vores land" (2019b). Ligeledes skriver

hun i sin kronik, at "danskernes frihed til at leve sammen og forme fremtiden i et selvstændigt land" er "under pres" (2019a). At det handler om selve folkets beståen bliver tydeligt i hendes årsmødetale fra 2018, hvor danskerne ifølge hende står over for et valg mellem "at gå under som folk eller forsvare vores frihed" (2018).

Netop fordi selve folkets beståen som folk er på spil, er tabet af hjertelandet i Vermunds optik noget grundlæggende og uigenkaldeligt, der derfor adskiller sig fra andre politikområder. I sin årsmødetale fra 2019 siger hun:

Den fejlslagne udlændingepolitik vil år for år tære på vores kulturelle fællesskab, frihed og demokrati. En fejlslagen økonomisk politik gør skade. Men de skadelige virkninger kan med en ny politisk kurs rettes op over en kortere årrække. Det kan virkningerne af en fejlslagen udlændingepolitik ikke. En fejlslagen udlændingepolitik vil præge vores samfund gennem generationer. Derfor er der akut brug for at få vendt udviklingen. NU. (2019c)

Problemet med tabet af hjertelandet er således ikke en problematik på linje med arbejdsløsheden eller renteniveauet, men derimod en katastrofe, der overdeterminerer alle andre problemer og derfor skal løses, før de andre kan udbedres. Dette eksemplificerer karakteristikken af højrepopulismens grundlæggende anklage i forrige sektion: Elitens store forbrydelse og årsagen til antagonismen mellem eliten og folket er elitens alliance med de fremmede.

Nye Borgerliges overordnede tabsfortælling om hjertelandet består altså af to ækvivalensskæder med hver deres nodalpunkt, der artikuleres som antagonistiske til hinanden: Folket og eliten. Der var engang var et trygt, rart og harmonisk Danmark med fred, frihed og folkestyre (den ene ækvivalensskæde). De enkelte momenter i ækvivalensskæden specificeres dog stort set aldrig, hvilket gør det til et åbent spørgsmål, præcis hvad der menes med eksempelvis "frihed," og hvornår vi havde det. Momenterne forbliver dermed tomme betegnelser, der bindes sammen af deres fælles konstitutive udenfor, i form af eliten og dennes trussel: Hjertelandet skabes, i og med at eliten ødelægger det ved at tage magten fra folket, flytte velfærdssamfundet væk fra den enkelte og lukke de fremmede ind, hvilket konstituerer den anden ækvivalensskæde.

Det lille homogene folk: Dansk Folkepartis hjerteland

Dansk Folkepartis hjerteland konstrueres i de analyserede tekster, ligesom i Nye Borgerliges, i en ækvivalenskæde med en lang række betegnere, hvoraf især 'sammenhængskraft' og 'homogenitet' spiller en fremtrædende rolle. Dansk Folkepartis gruppeformand Peter Skaarup siger i sin årsmødetale fra 2019: "Danmark er historisk set et lille, homogent land. Vi danskere kan spejle os i hinanden. Genkende hinanden. Uanset anskuelse, beskæftigelse, uddannelsesbaggrund eller alder, så er vi børn af samme historie. Danmarks historie". Dette udgør ifølge Skaarup et "unikt fællesskab, vi skal passe på" (2019). Danmark italesættes også som et unikt fællesskab i partiformand Kristian Thulesen Dahls folkemødetale fra 2019, hvor han siger, at "vi skal samles om Dannebrog. Om det symbol på Danmark og vores unikke fællesskab, som det illustrerer. Og også være opmærksom på, hvad der skal til, for at holde fast i det danske fællesskab – den samhørighed, som vi har i det danske" (2019b).

Dansk Folkepartis partiprogram konstruerer hjertelandet som en ækvivalenskæde med momenterne frihed – folkestyre – fællesskab – kristendom – åbenhed – ytringsfrihed – forsamlingsfrihed – trosfrihed. Dette hjerteland artikuleres som antagonistisk til de fremmede, for eksempel når der i programmet står: "Danmark er ikke et indvanderland og har aldrig været det. Vi vil derfor ikke acceptere en multietnisk forvandling af landet". Og umiddelbart efter: "Danmark er danskernes land, og borgerne skal have mulighed for at leve i et trygt retssamfund, der udvikler sig i overensstemmelse med dansk kultur" (DF 2002). Hvor det etnisk og kulturelt homogene hjerteland ("Danmark," "danskerne") står som nodalpunkt for den beskrevne ækvivalenskæde, bestående af forskellige, vagt beskrevne værdier med positive konnotationer, står de fremmede og deres ødelæggelse af hjertelandet ("indvanderland", "multietnisk") som nodalpunkt for alt det modsatte, der truer det, det vil sige som dets konstitutive udenfor. Ud over denne udvikling hen imod at blive et "indvanderland", italesætter partiprogrammet dog ikke hjertelandets forfald yderligere, men fremhæver i stedet DF's positive visioner for Danmark.

Tabet af hjertelandet artikuleres til gengæld tydeligt i resten af det analyserede materiale fra DF. Her lægges især vægt på erosionen af en angivelig særlig dansk *sammenhængskraft*, der er karakteristisk for hjertelandet. Hvad denne betegner konkret peger på, er ikke entydigt, men det står til gengæld klart, at den trues af den etniske forandring af landet. I sin folkemødetale fra 2019

hævder Thulesen Dahl, at antallet af indvandrere har negative konsekvenser for sammenhængskraften, uafhængigt af om indvandrerne begår kriminalitet, er arbejdsløse eller på anden måde opfører sig uønskværdigt. Han indleder med at sige, at "over 20% i København er født i udlandet", og fortsætter: "Og uanset om man kommer til Danmark for at arbejde, kan så høje tal selvfølgelig udfordre sammenhængskraften. Følelsen af fællesskab". "Og den nuværende udvikling," slår han fast umiddelbart efter, "udfordrer sammenhængskraften!" (2019b). Selv når man ser bort fra fænomener som terrorisme, islamisme, kriminalitet og arbejdsløshed, som højrepopulistisk diskurs sædvanligvis artikulerer i en ækvivalenskæde med de fremmede som nodalpunkt, er hjertelandet truet af de fremmedes tilstedeværelse: De er *i sig selv* antagonistiske til hjertelandet. Dette antydes også i Thulesen Dahls valgkampskronik i *Information*, fra maj 2019, hvor han hævder, at "jo flere med muslimsk baggrund, der kommer til Danmark, desto sværere bliver det at integrere dem, der allerede er her" (2019a). I disse passager gøres muslimen eller den fremmede til en monolitisk blok (distinkt fra folket), der kan fældes samlede domme og forudsigelser over. De individuelle 'fremmede' ækvivaleres, hvormed deres indbyrdes forskelle nivelleres i ækvivalenskæden, således at den kan positioneres som antagonistisk til hjertelandet.

Sammenhængskraften som et moment i det homogene hjertelands ækvivalenskæde fylder også meget i Thulesen Dahls årsmødetale fra 2018. Her bygges et narrativ op med udgangspunkt i fænomenet *hygge*, der angiveligt er unikt for Danmark. Ifølge Thulesen Dahl "har vi i Danmark – måske netop på grund af vores historie og kultur – bragt os i en situation, hvor forudsætningerne for 'hygge' er ekstra meget til stede", hvorfor vi har et ansvar for "at sikre, at også fremtidige generationer kan føle noget særligt dansk ved begrebet hygge". For at sikre dette, skal det nationale fællesskab og sammenhængskraften styrkes: "Måske det," skriver han, "har noget at gøre med, at vi danskere prøver at holde fast i den nationale identitet. At vi ikke så let lader os overtale til at lade migranter fra fjerne lande komme hertil" (2018). Således politiseres 'hygge' ved at blive koblet sammen med nationalt fællesskab, sammenhængskraft og identitet og gjort antagonistisk til "migranter fra fjerne lande." Publikum stilles dermed over for et politisk valg mellem enten hygge eller de fremmede.

Senere i samme tale bliver det tydeligt, at hjertelandet allerede opfattes som kraftigt skadet:

Hjemsendelser er der brug for, hvis vi skal stoppe udviklingen henimod, at Danmark bliver mere og mere præget af islam. For det er faktisk det, der er sket i mange år. En større og større del af Danmarks befolkning består af mennesker med oprindelse i muslimske lande. Det er skidt. (Thulesen Dahl 2018)

De fremmede ("islam") har svækket hjertelandets homogenitet og sammenhængskraft. Fortsætter denne udvikling, siger Thulesen Dahl umiddelbart efter, vil det være "katastrofalt." Hjertelandet og de fremmede artikuleres i denne passage som antagonistiske nodalpunkter, der slås med hinanden i et nulsumsspil: Der er ikke plads til begge dele, og hvad den ene vinder, taber den anden.

På tværs af det analyserede materiale fra DF spiller eliten en væsentlig mindre rolle som folkets fjender end de fremmede; folket synes i modsætning til i Nye Borgerliges diskurs stadig at have magten. Eliten spiller dog stadig en vigtig rolle i DF's diskurs generelt (Marker 2020), og for eksempel understreges deres angreb kraftigt i Pia Kjærsgaards årsmødetale fra 2013, hvor hun siger: "Nationen bliver også bekæmpet af en politisk korrekt elite, hvis kræfter er rigeligt repræsenteret i den nuværende regering". Hun beskriver i talen denne kamp som en værdikamp, der "går ud på at omforme det danske samfund" gennem "et snigløb mod vores traditioner." Og hun siger videre: "Det drejer sig om alt lige fra, at man ikke rejser sig op, når Dronningen kommer ind i folketingsalen ved Folketingets åbning, over kampen mod Folkekirken gennem en udhuling af ægteskabet som institution, og til en kulturpolitik, der favoriserer hovedstaden på bekostning af provinsen" (2013). Eliten er med andre ord i færd med et koordineret frontalangreb på hjertelandet, der her artikuleres i en ækvivalenskæde bestående af at rejse sig op for dronningen – folkekirken – ægteskabet – kulturpolitik.

Denne ækvivalenskæde udvides, når Kjærsgaard i sin årsmødetale italesætter elitens alliance med de fremmede på bekostning af folket: "Eliten vil have danskerne til at møde de fremmede kulturer 'på midten' – også selvom det nogle steder betyder et farvel til juletræet, svinekødet – eller alkohol. Også selvom det indebærer, at danskerne må give afkald på en del af deres egen kultur!" (2013). Her gøres betegnerne "juletræ," "svinekød" og "alkohol" til momenter i en ækvivalenskæde for hjertelandet ("danskerne", "deres egen kultur"), der bindes sammen og får politisk mening i kraft af at være truet af

eliten og de fremmede. Disse betegnelser, der ellers ikke sædvanligvis associeres med politisk konflikt, får politisk signifikans som noget, der skal forsvares i en populistisk kamp mod eliten. Og sammen med traditioner som ægteskabet og folketingsmedlemmers rejsen sig for dronningen artikuleres et folkeligt hjerteland som 'alt det, de er ved at tage fra os.'

Ligesom hos Nye Borgerlige overdeterminerer tabet af hjertelandet også ifølge Thulesen Dahl alle andre politiske problemer. Han skriver i sin årsmødetale fra 2019: "Udlændingepolitikken er altafgørende. Hvis vi som land ikke har styr på indvandringen, skrider alt andet også. Vores velfærdssamfund, vores sammenhængskraft, vores værdier" (2019c). Kjærsgaard har en lignende pointe i sin årsmødetale fra 2013, hvor hun siger: "Engang talte man om, at vores land og vores kultur er 'umistelige' værdier. Men sådan er det altså ikke. De er ikke umistelige. De kommer ikke tilbage, hvis de først går tabt" (2013).

I Dansk Folkepartis generelle italesættelse af hjertelandet, er det især kendetegnet af homogenitet og sammenhængskraft, der knyttes sammen i en ækvi-valensskæde i kraft af at være truet af deres konstitutive udenfor med uigenkaldeligt at gå til grunde. Dette konstitutive udenfor italesættes i de analyserede tekster som værende de fremmede, der artikuleres som kompromisløst antagonistisk til folket. Ved at de fremmede italesættes som truende imod homogeniteten og sammenhængskræften, og dermed folkets hjerteland, får sidstnævnte betegnelser betydning, herunder som noget altid-allerede truet, der skal forsvares.

Konklusion og forslag til videre forskning

Populisme forstås i forlængelse af Laclaus diskursive tilgang som en artikulationslogik, der inddeler samfundet i folket og eliten, samt italesætter et antagonistisk forhold mellem disse to lejre. Forskellen på højre- og venstrepopulisme er, at hvor venstrepopulismen opererer med en dyadisk antagonisme mellem folk og elite, typisk på grundlag af skel i socialklasse, tager højrepopulismen udgangspunkt i nationalitet og religion og tilføjer *de fremmede*, som eliten hjælper på bekostning af folket, hvormed antagonismen får en triadisk struktur.

Denne artikel har kombineret den retoriske figur 'hjertelandet,' som refererer til et forestillet folkeligt fællesskab, der altid allerede er tabt eller truet, med

Laclaus diskursive tilgang til populisme, ved at se hjertelandet som en tom betegner i den populistiske diskurs, der fungerer som nodalpunkt for en ækvivalenskæde bestående af en lang række momenter, der til sammen udgør den folkelige identitet.

Analysen af Nye Borgerliges og Dansk Folkepartis respektive diskurser har vist, at hjertelandet er tydeligt til stede i deres politiske kommunikation. Hos begge partier konstrueres det gennem en ækvivalenskæde bestående af momenter som homogenitet, sammenhængskraft, tryghed, fred samt 'danske værdier,' der dog kun defineres i meget lille grad. Hjertelandet trues af sit udenfor, bestående af en elite med multikulturalistiske værdier, der hellere vil hjælpe de fremmede end gavne folket og passe på hjertelandet. Dette udenfor er *konstitutivt*, eftersom det er gennem antagonismen hertil, at hjertelandet artikuleres og dermed bliver skabt. Sammenligner man hjertelandet og den italesatte trussel imod det i de analyserede tekster, springer to forskelle dog særligt i øjnene:

For det første betones antagonismen mellem folket og eliten væsentligt stærkere hos Nye Borgerlige end hos Dansk Folkeparti. Nye Borgerlige taler konsekvent om eliten i form af "DJØF'erne" og "politikerne" som havende grundlæggende interesser modsatrettet af folkets, hvis side Nye Borgerlige er på. Dansk Folkeparti taler derimod sjældnere om eliten og betoner derimod samarbejde med de andre politikere. Sandsynligvis skyldes det, at de selv har haft en central placering i dansk politik siden 2001 og derfor ikke kan komme uden om selv at være magthavere. Til gengæld konstruerer Dansk Folkeparti en stærk ækvivalenslogisk antagonisme til de fremmede: De fremmede er *per se* et problem for hjertelandet, fordi de mindsker homogeniteten og sammenhængskraften i samfundet. For det andet synes der at være en forskel i de momenter, de to partier knytter sammen i hjertelandets ækvivalenskæde. Begge nævner liberale værdier som frihed og demokrati, men Dansk Folkeparti lægger i langt højere grad end Nye Borgerlige vægt på nationalkonservative værdier som kultur, kristendom, traditioner og etnisk homogenitet.

Hjertelandet findes ikke kun hos højrepopulismen, og fremtidig forskning kan derfor med fordel undersøge fænomenets rolle hos dansk venstrepopulisme. Det venstrepopulistisk hjerteland udgøres ifølge Luke March i almindelighed af "en idealiseret version af et socialdemokratisk samfund før det begyndte at 'rådne' som følge af 20 års neoliberalisme og de socialdemokratiske partiers

bedrag" (2007, 67). Ifølge venstrepopulistisk diskurs var det bedre i velfærdsstatens velmagtsdage, der var præget af mere lighed, fællesskab og solidaritet. En sådan venstrepopulistisk italesættelse af hjertelandet synes at kunne spores i eksempelvis Enhedslistens partiprogram, hvor der tales om "fællesskabet", identificeret som velfærdsstaten: "Vi har sammen skabt skoler for alle børn og sygehuse, hvor det er gratis for almindelige mennesker at få behandling. Fællesskab og fælles løsninger er fundamentet for de fremskridt, vi som mennesker har nået" (Enhedslisten 2014).

Dette fællesskab trues ifølge partiprogrammet af "de få, der tilhører en lille elite", der "bliver rige på alle andres arbejde". Og der står senere i partiprogrammet, under overskriften "Velfærden er under pres": "I dag er vores sejr under massivt pres. Under dække af den økonomiske krise arbejder stærke kræfter på at rulle de folkelige bevægelses sejr tilbage" (Enhedslisten 2014). Således var der en tid engang, der var bedre (hjertelandet). Denne tid favnes i en ækvivalenskæde bestående af solidaritet, demokrati og fællesskab, der har folket ("vi" og "folkelige bevægelser") som nodalpunkt, og den undergraves af en elite, der blot vil gavne sine egne interesser.

Hjertelandet synes dermed også at blive artikuleret i dansk venstrepopulistisk diskurs – i hvert fald i Enhedslistens partiprogram. Hvorledes og i hvor høj grad det gør sig gældende, må basere sig på analyser af et større tekstkorpus, herunder eksempelvis taler og debatindlæg som i nærværende artikel.

References

- Andersen, Johannes. 2000. "Dansk Folkeparti, demokratiet og de fremmede." Arbejdspapirer fra Institut for Økonomi, Politik og Forvaltning. Aalborg Universitet.
- Bakker, Bert N., Matthijs Rooduijn og Gijs Schumacher. 2016. "The Psychological Roots of Populist Voting: Evidence from the United States, the Netherlands and Germany." *European Journal of Political Research* 55 (2): 302–20.
<https://doi.org/10.1111/1475-6765.12121>.

- Barr, Robert R. 2009. "Populists, Outsiders and Anti-Establishment Politics." *Party Politics* 15 (1): 29–48.
<https://doi.org/10.1177/1354068808097890>.
- Bornschieer, Simon. 2010. *Cleavage Politics and the Populist Right: The New Cultural Conflict in Western Europe*. The Social Logic of Politics. Philadelphia: Temple University Press.
- Bächler, Christian Martin, og David Nicolas Hopmann. 2017. "Denmark: The Rise of the Danish People's Party." *Populist Political Communication in Europe*, redigeret af Toril Aalberg, Frank Esser, Carsten Reinemann, Jesper Strömbäck og Claes H. de Vreese, 29–42. New York/London: Routledge.
- Canovan, Margaret. 1984. "'People', Politicians and Populism." *Government and Opposition* 19 (3): 312–27.
<https://doi.org/10.1111/j.1477-7053.1984.tb01048.x>.
- — — — 1999. "Trust the People! Populism and the Two Faces of Democracy." *Political Studies* XLVII: 2–16.
- — — — 2005. *The People*. Key Concepts. Cambridgeog Malden, MA: Polity.
- Cardoso, Fernando Henrique, og Enzo Faletto. 1979. *Dependency and Development in Latin America*. Berkeley: University of California Press.
- DF. 2002. "Principprogram." Dansk Folkeparti.
https://danskfolkeparti.dk/wp-content/uploads/2017/07/DF_PrincipProgramA5.pdf.
- Dyrberg, Torben Bech. 2001. "Racisme som en nationalistisk og populistisk reaktion på elitedemokrati." *Diskursteorien på arbejde*, redigeret af Torben Bech Dyrberg, Allan Dreyer Hansen og Jacob Torfing, 221–45. Roskilde: Roskilde Universitetsforlag.
- Elchardus, Mark, og Bram Spruyt. 2016. "Populism, Persistent Republicanism and Declinism: An Empirical Analysis of Populism as a Thin Ideology." *Government and Opposition* 51 (1): 111–33.
<https://doi.org/10.1017/gov.2014.27>.

- Enhedslisten. 2014. "Enhedslistens principprogram."
<https://enhedslisten.dk/programmer/enhedslistens-principprogram>.
- Germani, Gino. 1978. *Authoritarianism, Fascism, and National Populism*. New Brunswick, NJ: Transaction Books.
- Green-Pedersen, Christoffer, og Pontus Odmalm. 2008. "Going Different Ways? Right-Wing Parties and the Immigrant Issue in Denmark and Sweden." *Journal of European Public Policy* 15 (3): 367–81.
<https://doi.org/10.1080/13501760701847564>.
- Grys, Anders. 2005. "Populisme i rødt og hvidt - en diskursanalytisk undersøgelse af populistiske partier i Polen og Danmark." Specialeafhandling, Københavns Universitet.
- Jagers, Jan, og Stefaan Walgrave. 2007. "Populism as Political Communication Style: An Empirical Study of Political Parties' Discourse in Belgium." *European Journal of Political Research* 46 (3): 319–45.
<https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.2006.00690.x>.
- Jansen, Robert. 2015. "Populist Mobilization: A New Theoretical Approach to Populism." *The Promise and Perils of Populism: Global Perspectives*, redigeret af Carlos de la Torre, 159–88. Lexington: University Press of Kentucky.
- Judis, John B. 2016. *The Populist Explosion: How the Great Recession Transformed American and European Politics*. New York: Columbia Global Reports.
- Kemmers, Roy, Jeroen van der Waal og Stef Aupers. 2016. "Becoming Politically Discontented: Anti-Establishment Careers of Dutch Nonvoters and PVV Voters." *Current Sociology* 64 (5): 757–74.
<https://doi.org/10.1177/0011392115609651>.
- Kjærsgaard, Pia. 2013. "Pia Kjærsgaards tale ved Dansk Folkepartis årsmøde 2013."
<https://dansketaler.dk/tale/pia-kjaersgaards-tale-ved-dansk-folkepartis-aarsmoede-2013/>.

- Klages, Elisabeth P. 2003. "Populisme eller hvad? Fremskridtspartiet og Dansk Folkeparti som reaktioner på politics as usual." *Politica* 35 (4): 402–12.
- Knight, Alan. 1998. "Populism and Neo-Populism in Latin America, Especially Mexico." *Journal of Latin American Studies* 30: 223–48.
- Kosiara-Pedersen, Karina. 2019. "Change and Stability. How the Party Leaderships of the Danish Progress Party and Danish People's Party are Organized." *Polish Political Science Review* 7 (1): 61–79. <https://doi.org/10.2478/ppsr-2019-0004>.
- Laclau, Ernesto. 2000. "Structure, History and the Political." *Contingency, Hegemony, Universality: Contemporary Dialogues on the Left*, af Judith Butler, Ernesto Laclau og Slavoj Žižek. London og New York, NY: Verso Books.
- 2005. *On Populist Reason*. London: Verso.
- 2007. *Emancipation(s)*. London: Verso.
- Laclau, Ernesto, og Chantal Mouffe. 2014. *Hegemony and Socialist Strategy: Towards a Radical Democratic Politics*. Second edition. London: Verso.
- March, Luke. 2007. "From the Vanguard of the Proletariat to Vox Populi: Left-populism as a 'Shadow' of Contemporary Socialism." *SAIS Review* XXVII (1): 63–77.
- Marker, Silas. 2020. "'Danmark er danskernes land': Højrepopulistisk diskurs i Danmark." *Politik* 23 (1): 119–43. <https://doi.org/10.7146/politik.v23i1.120315>.
- Marker, Silas, og Vincent Hendricks. 2019. *Os og dem: Identitetspolitiske akser, ideer og afsporede debatter*. København: Gyldendal.
- Meret, Susi, og Birte Siim. 2013. "Gender, Populism and Politics of Belonging: Discourses of Right-Wing Populist Parties in Denmark, Norway and Austria." *Negotiating Gender and Diversity in an Emergent European Public Sphere*, redigeret af Birte Siim og Monika Mokre, 78–94. London: Palgrave Macmillan.

- Moffitt, Benjamin, og Simon Tormey. 2014. "Rethinking Populism: Politics, Mediatisation and Political Style." *Political Studies* 62 (2): 381–97. <https://doi.org/10.1111/1467-9248.12032>.
- Mouffe, Chantal. 2018. *For a Left Populism*. London: Verso.
- Mouzelis, Nicos. 1978. "Ideology and Class Politics: A Critique of Ernesto Laclau." *New Left Review* 0 (112): 45–61.
- Mudde, Cas. 2004. "The Populist Zeitgeist." *Government and Opposition* 39 (4): 541–63. <https://doi.org/10.1111/j.1477-7053.2004.00135.x>.
- 2007. *Populist radical right parties in Europe*. Cambridge, UK, og New York: Cambridge University Press.
- Mudde, Cas, og Cristóbal Rovira Kaltwasser. 2015. "Vox Populi or Vox Masculini? Populism and Gender in Northern Europe and South America." *Patterns of Prejudice* 49 (1–2): 16–36. <https://doi.org/10.1080/0031322X.2015.1014197>.
- Müller, Jan-Werner. 2014. "'The People Must Be Extracted from Within the People': Reflections on Populism." *Constellations* 21 (4): 483–93. <https://doi.org/10.1111/1467-8675.12126>.
- 2016. *Hvad er populisme?* København: Informations Forlag.
- NB. 2015. "Principprogram: Danmark har brug for Nye Borgerlige." Nye Borgerlige. https://nyeborgerlige.dk/wp-content/uploads/nyeborgerlige_principprogram.pdf.
- Pelinka, Anton. 2018. "Identity Politics, Populism and the Far Right." *The Routledge Handbook of Language and Politics*, redigeret af Ruth Wodak og Bernhard Forchtner, 618–28. Milton Park, Abingdon, Oxon og New York, NY: Routledge.
- Roberts, Kenneth M. 1995. "Neoliberalism and the Transformation of Populism in Latin America: The Peruvian Case." *World Politics* 48 (1): 82–116.

- — — — 2015. "Populism, Political Mobilizations, and Crises of Political Representation." *The Promise and Perils of Populism: Global Perspectives*, redigeret af Carlos de la Torre, 140–58. Lexington: University Press of Kentucky.
- Rydgren, Jens. 2005. "Is Extreme Right-Wing Populism Contagious? Explaining the Emergence of a New Party Family." *European Journal of Political Research* 44 (3): 413–37.
<https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.2005.00233.x>.
- Skaarup, Peter. 2019. "Tale til Dansk Folkepartis årsmøde." https://danskfolkeparti.dk/wp-content/uploads/2019/09/Peter_Skaarups_aarsmødetale2019.pdf.
- Southwell, Priscilla, og Eric Lindgren. 2013. "The Rise of Neo-Populist Parties in Scandinavia: A Danish Case Study." *Review of European Studies* 5 (5): 128-135.
<https://doi.org/10.5539/res.v5n5p128>.
- Stanford University. U.d. "Global Populism." <https://fsi.stanford.edu/global-populisms/global-populisms>.
- Stanley, Ben. 2008. "The Thin Ideology of Populism." *Journal of Political Ideologies* 13 (1): 95–110.
<https://doi.org/10.1080/13569310701822289>.
- Stavrakakis, Yannis, og Giorgos Katsambekis. 2014. "Left-Wing Populism in the European Periphery: The Case of SYRIZA." *Journal of Political Ideologies* 19 (2): 119–42.
<https://doi.org/10.1080/13569317.2014.909266>.
- Stewart, Angus. 1969. "The Social Roots." *Populism. Its Meanings and National Characteristics*, redigeret af Ghița Ionescu og Ernest Gellner, 180–96. London: Weidenfeld and Nicholson.
- Svåsand, Lars. 1998. "Scandinavian Right-Wing Radicalism." *The New Politics of the Right: Neo-Populist Parties and Movements on Established Democracies*, redigeret af Hans Georg Betz og Stefan Immerfall, 77–94. New York: St. Martin's Press.

- Taggart, Paul A. 2000. *Populism. Concepts in The Social Sciences*. Buckingham; Philadelphia: Open University Press.
- Thorup, Mikkel. 2009. "Politik er krig og de andre er forrædere - om populisme og Dansk Folkeparti." *Stuerent? Dansk Folkeparti, populisme, antimuslimsk retorik og offermytologi*, redigeret af Anne Jessen, 77–84. Frederiksberg: Frydenlund.
- Thulesen Dahl, Kristian. 2018. "Årsmødetale, Dansk Folkepartis årsmøde 2018."
<https://danskfolkeparti.dk/wp-content/uploads/2018/09/Kristian-Thulesen-Dahl-Årsmødetale-2018.pdf>.
- — — — 2019a. "Kristian Thulesen Dahl: Jeg er stolt af, at vi har overbevist andre partier om truslen fra islamismen." *Information*, 24. maj, 2019.
<https://www.information.dk/debat/2019/05/kristian-thulesen-dahl-stolt-overbevist-andre-partier-truslen-islamismen>.
- — — — 2019b. "Kristian Thulesen Dahls tale til Folkemødet 2019."
<https://dansketaler.dk/tale/kristian-thulesen-dahls-tale-ved-folkemoedet-2019/>.
- — — — 2019c. "Årsmødetale, Dansk Folkepartis årsmøde 2019."
https://danskfolkeparti.dk/wp-content/uploads/2019/09/Kristian_T_hulesen_Dahls_årsmødetale_2019.pdf.
- Vermund, Pernille. 2017a. "Pernille Vermunds grundlovstale 2017."
<https://dansketaler.dk/tale/pernille-vermunds-grundlovstale-2017/>.
- — — — 2017b. "Årsmødetale, Nye Borgerliges årsmøde 2017."
<https://dansketaler.dk/tale/pernille-vermunds-tale-ved-nye-borgerliges-aarsmoede-2017/>.
- — — — 2018. "Årsmødetale, Nye Borgerliges årsmøde 2018."
<https://dansketaler.dk/tale/pernille-vermunds-tale-ved-nye-borgerliges-aarsmoede-2018/>.
- — — — 2019a. "Pernille Vermund: Står det til os, bliver valget den 5. juni det sidste udlændingevalg i Danmark." *Information*, 13. maj, 2019.

<https://www.information.dk/debat/2019/05/pernille-vermund-staar-valget-5-juni-sidste-udlaendingevalg-danmark>.

— — — — 2019b. "Pernille Vermund, Nye Borgerlige, GRUNDLOVSDAG: 5. juni 2019." Video. [Uploadet af Danmark Først TV]. <https://www.youtube.com/watch?v=8hts8wrKZZw>.

— — — — 2019c. "Årsmødetale, Nye Borgerliges årsmøde 2019." <https://dansketaler.dk/tale/pernille-vermunds-tale-paa-nye-borgerliges-aarsmoede-2019/>.

Vigsø, Orla. 2011. "Moralpolitik og marketing – Dansk Folkepartis brug af pressemeddelelser." *MedieKultur: Journal of media and communication research* 28 (52): 20. <https://doi.org/10.7146/mediekultur.v28i52.4317>.

WEF. 2020. "The Global Risks Report 2020." World Economic Forum. http://www3.weforum.org/docs/WEF_Global_Risk_Report_2020.pdf.

Weyland, Kurt. 2001. "Clarifying a Contested Concept: Populism in the Study of Latin American Politics." *Comparative Politics* 34 (1): 1. <https://doi.org/10.2307/422412>.

Wolkenstein, Fabio. 2019. "Populism, Liberal Democracy and the Ethics of Peoplehood." *European Journal of Political Theory* 18 (3): 330–48. <https://doi.org/10.1177/1474885116677901>.